

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl/Year: 6, Sayı/Number: 22,

Mart/March 2020, s./p. 121-138

Geliş/Submitted: 21.02.2020

Kabul/Accepted : 19.03.2020

Yayın/Published: 25.03.2020

DOI Number:

[10.29228/kesit.41884](https://doi.org/10.29228/kesit.41884)

Araştırma Makalesi

Dr. Öğr. Üyesi Şebnem GÜRSOY ULUSOY

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3288-6857>

İstanbul Gelişim Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu

Medya İletişim Sistemleri Bölümü

sgursoy@gelisim.edu.tr

PREKARYALAR VE KÜRESELLEŞME SÜRECİNE BEYİN GÖÇÜ ÜZERİNDEN AKADEMİK BİR BAKIŞ

Öz

Son dönemde beyin göçü kavramına bakıldığında artan göç oranı dikkat çekmektedir. Beyin göçü kavramı eğitim almış bir kitlenin daha iyi yaşam koşulları için başka bir ülkeye daha iyi yaşam koşulları amacıyla göç etmesi olarak tanımlanmaktadır. İyileştirilmiş yaşam koşullarına ulaşma amacıyla göç eden bu kitle büyük oranda “Beyaz yaka” ya da günümüzdeki kullanımıyla “Prekarya”dır. Prekarya kavramının temelinde plaza ortamında çalışan süresiz işlerde sürekli çalışan bir grup kitleden bahsedilebilmektedir. Aslında günümüzde prekarya geçmişin işçi sınıfı proleteryanın devamı niteliğinde ortaya çıkmış bir grubu temsil etmek amacıyla ortaya atılmış bir kavramdır. Günümüzde bu kitlenin aile içi iletişimlerinin, satın alma ve marka kullanma durumlarının neler olduğunun araştırılması aslında başka bir ülkeye göç edip etmeme istekleriyle de bağlantılı olarak görülmektedir. Yapılan araştırma da bütün bu süreçler irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Prekarya, aile içi iletişim, küreselleşme, değişen aile değerleri, kişilerarası iletişim

ACADEMIC OVERVIEW OF PRECARARIAS AND GLOBALIZATION THROUGH BRAIN MIGRATION

Abstract

Considering the concept of brain drain recently, the increasing rate of migration is remarkable. The concept of brain drain is defined as the migration of a trained

audience to another country for better living conditions for better living conditions. This mass, which migrated in order to reach improved living conditions, is mostly "White collar" or "Prekarya" with its current use. On the basis of the concept of precariousness, it is possible to talk about a group of people who are constantly working in indefinite works in the plaza environment. In fact, precarious today is a concept put forward to represent a group that has emerged as a continuation of the working-class proof of the past. Today, the investigation of the family communications, purchasing and brand use of this audience is actually seen in connection with the desire to immigrate to another country. In research, all these processes are examined.

Key words: Prekarya, intra-family communication, globalization, changing family values, interpersonal communication

Giriş ve Kuramsal Çerçeve

Araştırma kapsamında prekarya olan kesimin başka bir ülkede çalışma ve yaşam seçimi-ne küreselleşmenin etkileri incelenmiştir. Guy Standing "Prekarya Yeni Tehlikeli Sınıf" kitabında prekarya kavramını eski işçi sınıfının normlarını reddeden romantik bir özgür ruh olarak tanımlamıştır (Standing, 2019, 24). Özellikle prekarya grubun, kendi ülkesi yerine başka bir ülkeye göç etmesinin temelinde ekonomik gelir düzeyinin ülke de istediği şekilde olmaması etki etmekte midir? Ayrıca çocukluktan itibaren sürekli yabancı marka ürün kullanımı gelecekte başka bir ülkeye göç etmeyle bağlantılı olup olmadığı sorunsallarına cevap aranmıştır. Araştırma kapsamında iki fazlı nicel ve nitel araştırma uygulaması yapılmış ve iki araştırmanın bulguları birbiriyle karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçları içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Anket uygulaması sonuçları SPSS üzerinden analiz edilmiş ve frekans tabloları alınarak paylaşılmıştır.

Aile kavramı toplumun ve bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda değişime uğramaktadır. Aile kavramı modern toplumla birlikte değişime uğrasa da günümüzde de en önemli toplumsal kurum olarak görülmektedir. Modern toplumla birlikte karı-koca ilişkilerindeki rollerdeki değişim, ebeveynlerin çocuklarıyla iletişim kurma biçimlerindeki değişim gibi birçok değişim gözlemlenmektedir. Ancak Türk toplumunda halen ailenin toplum ve kişiler için önemi büyüktür. Kişiler kendilerini aile içinde yetiştirir ve aileleriyle temsil ederler. Dünya çapında da aile kurumu genel olarak benzerlik gösteren bir yapıya sahiptir. Modernleşme süreci aile içi ilişkilerde azalmayı da beraberinde getirmiştir.

Kadınların ekonomik anlamda özgür olması, çalışma hayatı içinde yer alması da bu süreçte etkili olarak görülmektedir. Kadın ve erkek rolleri toplumsal anlamda değişime uğramış ancak günümüzde bu durum aile kurumuna tam olarak dahil edilmemiştir. Boşanma oranları da bu duruma bağlı olarak artış göstermiştir. Anne veya babayla, tek ebeveynle büyüyen çocuklardaki artış oranı da dikkati çekmektedir. Bayer'e göre toplumsal yapının devamı aile birey ve toplum için aile kavramı halen önemini devam ettiren en önemli olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Bayer, 2013: 102).

Geleceğin toplumu şekillenirken değişen teknoloji ve buna bağlı yaşanan toplumsal değişimlerle birlikte aile kavramının var olmaya devam edeceği görülmektedir. Toplumsal refah ve toplumların kültürel devamlılığı için aile kavramının devamının sağlanması da önem teşkil etmektedir. Ancak aile kavramı gelecekte de varlığını devam ettirecektir. Özellikle ailesiyle büyüyen, kalabalık ailelerde yetişen çocukların gelecekte ruhsal ve hayat başarısı anlamında daha başarılı oldukları görülmektedir. Chunkai'ye göre kuşaklararası ilişki kavramı bağlamında aile bireylerinin birbirleriyle iletişim halinde olması önem teşkil etmektedir. Ailenin belli zamanlarda bir arada olması ve birlikte olması aile içinde büyüyen yeni kuşağın aile kavramını ve aile değerlerini öğrenmesi adına da önemlidir (Chunkai, vd. 2019: 74).

Küreselleşme

Küreselleşmenin boyutları o hale gelmiştir ki artık çıkan bir kriz sadece ülkeyi değil bütün dünyayı etkileyebilmektedir. Bu anlamda özel nitelikli önlemler almak amacıyla kriz yönetimi ve diğer noktalar üzerinde durmak amacıyla kriz yönetim stratejileri geliştirilmektedir (Aykaç, 2001, 122). Türkiye içinde bulunduğu jeopolitik konum nedeniyle sürekli olarak dünyadaki krizlerin odağı olan bir ülke durumundadır. Küreselleşmenin etkilerine bakıldığında aslında artan tüketim olgusu da kitleleri etkilemektedir. Küreselleşme kitlelerin daha çok mectradan daha çok etkiye maruz kalmasına neden olmaktadır. Alım gücü artmazken tüketim arttıkça kriz olgusu ülke için de daha çok görülür bir hale gelmiştir. Kitlelerin birbirleriyle etkilenme süreçleri globalleşme ile birlikte artmıştır. Bu anlamda bakıldığında dünyada yaşanan bir krizin de bütün ülkeleri etkilediği söylenebilmektedir (Aykaç, 2001, 124-125). Ancak temel nokta, ülke ekonomilerine giren yabancı ülke mallarıdır. Bir örgüt anlamında bakıldığında devlet toplumu yönlendiren, kuralları koyan bir üst örgüt durumundadır. Kriz, örgütün üst düzey planlarını alt üst eden bir durumu temsil etmektedir (Demirtaş, 2000, 354). Bu anlamda kriz sadece prekarya-beyaz yaka grubu değil bütün ülkeyi ilgilendiren etkileyen bir durum oluşturmaktadır. Çalıştıkları kurumlarda kendilerini güvende hissetmek her çalışanın istediği bir durumdur. "Katz örgütlerin fonksiyonlarını etkili biçimde yerine getirebilmelerinin üç temel davranış ile mümkün olabileceğini belirtmiştir. Temel davranışlar; kişilerin örgüte girme ve örgütte kalma konularında teşvik edilmesi, biçimsel rollerinin gereklerini bağımlı şekilde yerine getirmeleri son olarak da zorunlu rollerinin ötesinde yenilikçi faaliyetlerin parçası olunması, olduğunu sıralamıştır" (Turhan, 2019, 5). Kişilerin örgütte kalma isteği duymalarında temel nokta kendilerine ihtiyaç olduğunu hissetmeleri ve kendilerini güvende hissetmeleridir. Çalıştığı kurumda kendini güvende hisseden kişi işini severek yapacak daha verimli olacaktır.

Küreselleşme, Aile Kavramı ve Beyin Göçüne Etkileri

Krizlerin beyin göçü ortamına en büyük etkisi kişilerin kendilerini çalıştıkları kurumda güvende hissetmemelerine neden olmasıdır. Bu anlamda kişiler kendilerini çalıştıkları iş yerinin kapanması, maaşların ödenememesi gibi kendilerini strese sokacak durumlarla karşı karşıya kalabilmektedir.

Modern toplumla birlikte aile içi iletişim örüntüleri de değişim göstermiştir. Aile içi iletişim örüntüleri teorisi eşlerin birbiriyle iletişim kurma süreçlerini belli başlı örüntü kalıpları içerisinde toplamıştır. Modern toplumda aile içi iletişimde belli başlı kalıplar üzerinden iletişim devam ettiği görülmektedir. Bunlardan bazıları sözel saldırganlık, talepte bulunma, geri

çekilme, kredi kartı davranışlarının tartışılması gibi konular olarak görülmektedir (Hesse, vd. 2017: 319).

Aile içi iletişim, modern toplumla birlikte değişime uğramıştır. Aile içi iletişim süreçleri toplumsal dönüşüm ve değişimle bağlantılıdır. Kültürel değişim de aile içi iletişim süreçlerini değiştirmektedir. Aile içi iletişim süreçleri paylaşılan toplumsal gerçeklikten etkilenmektedir. Bu anlamda kişilerin çalışma ortamları da aile içi iletişim süreçlerini etkilemektedir. Aile içi iletişim kültürden kaynaklanmaz ancak kültürden etkilenir. Bu anlamda yaşanan toplumun aile içi iletişim süreçlerinde etkisi bulunmaktadır (Koerner, vd. 2014: 2).

Kişilerin birbirleriyle iletişimleri kuvvetli olduğu durumlarda ortak sorun ve konuları tartışabilmektedirler. Bireysel konularda yaşadıkları sorunları aile bireyleri birbirlerine açabilmektedirler. Ancak aile içi iletişimde homojen ve açık bir iletişim yoksa o zaman kişiler tartışma ve konuşmayı tercih etmemektedirler (Thorson, vd. 2014: 54). Aile içi iletişimin günümüzde ve gelecek de en ideal şekilde ilerlemesi ve devam edebilmesi için eşlerin önce birbirlerini ve çocuklarını dinlemeyi, onlarla konuşmayı asla bırakmaması gerekmektedir (Compton, vd. 2019: 277-278).

Aile kavramında temel nokta ailenin birbirine açık olması ve etkin iletişim kurmasından geçmektedir. Kadınların iş hayatında aktif yer alması, anne ve baba kavramlarında yaşanan değişim gelecekte daha aktif olarak görülecektir. Annenin çalıştığı dönemdeki çocukta yaşanacak ilgi boşluğunun baba tarafından kapatılması gerekmektedir. Özellikle hiperaktivitesi olan çocuğun erişkinin dikkatini ve davranışlarını denetleyebilmesi için de anne baba ilgisine ihtiyacı vardır (Turhan, 2019: 132). Ebeveynlerin iş bölümü yapması bu anlamda çok önemlidir. Günümüzde kadınlar her geçen gün çalıştıkları kurumlarda daha çok lider pozisyonlara getirilmektedir. Tek karşılaştıkları engel cinsiyetçi yaklaşım sorunlarıdır. Kadınların çağdaş yaşam koşulları veya modern koşullarla beraber yönetici pozisyonunda işlerde daha çok yer verilmeye başlandığı da görülmektedir (Yıldırım Özmütlu, 2017: 108).

Gelecek de kadınların daha fazla iş hayatında aktif olacağı erkek egemen olan işlerde bile kadınların söz hakkı sahibi olacağı görülmektedir. Kaybolan meslekler söz konusu olduğunda birçok erkek egemen iş gücünün gelecek de yok olacağı da görülmektedir. Bu anlamda anne ve baba kavramı toplumsal anlamda artık eşit şekilde aile içi iletişimde çocuk yetiştirmede ve ilgi bölüşümünde eşit bir noktaya doğru dönüşecektir.

Prekarya Çalışma Hayatı ve Değişen Aile Değerleri

Çalışma hayatı ile birlikte iş ve aile yaşantısının sorumluluklarının bir arada yürütülebilmesi zor ve yorucu bir süreçtir. Kişilerin bazı durumlardan fedakarlık etmesi gerekebilmektedir. Bu durum aile içi ilişkilerde çatışma yaratabilmektedir (Akın, 2019: 326). Özellikle eşlerin uzun süreler çalışmaları birbirlerine ayıracakları zamanı azaltabilmektedir. Uzun süre çalışan kadının evdeki kendine ait olarak görülen görevlere vakit ayırması da zorlaşabilmektedir. Eşlerin birbirleriyle iş bölümü yapması bu anlamda önem teşkil etmektedir. Prekarya kavramı kadın veya erkek cinsiyetine bakılmaksızın ortaya atılmış ve herkesi kapsayan bir kavramdır. Kadının ve erkeğin iş hayatında ortak haklara ve eşit çalışma koşullarına sahip olduğu ve beyaz yaka kesimi ifade etmek amacıyla kullanılan bir tabir olarak günümüzde kullanılmaktadır. Ancak günümü modern toplumunda halen kadının ev işlerini idare etmesi, iş hayatının yanın-

da kadının sorumluluğu olarak görülmeye devam etmektedir. “Wallerstein’in betimlemesiyle, aydınlanmanın mottosu son derece teleolojiktir ve değişimin sonsuzluğuna vurgu yapmaktadır: barbarlıktan medeniyete, hayvansal davranıştan tanrısal davranışa, cehaletten bilgelığe” (Özkurt, 2018: 112).

Teknoloji modernleşmenin temelinde yer almaktadır. Kitlelerin teknoloji ile birlikte değişimini simgelemektedir. Aslında modern toplum kadınların iş hayatındaki yoğunluğu ve annelik temsillerinin değişim sürecini de anlatmaktadır. Bu konuyla ilgili Kramer’in Prozac’ın feminist bir ilaç olduğu ile ilgili söyledikleri radikal feministlerce eleştirilmiştir. Radikal feministlere göre Prozac beyaz yakalı sınıfın profesyonel kadınlarına yönelik olarak pazarlanan bir ilaçtı. Prozac ilacı 1990 sonrasında kadınların iş hayatında aktif olarak yer almalarıyla birlikte rekabet ortamı, saldırganlık, çatışmacı erkeksi olmaya yöneltmeyi amaçlamaktaydı. Prozac kadınlara hem kariyer yapıp hem de harika bir anne olmaları yönünde hız kazandıran bir ilaçtı. Jonathan Michel Metz’ göre 1950’lerden 1990’lara kadar uzanan süreçte artık durum anneyi suçlamak yerine beyni suçlamak şeklini almıştı (Çabuklu, 2010: 104).

Günümüzde kadınlar her tür işi beraber yapacak hızı kazanmışlardır. Ancak mükemmel iş kadını ve mükemmel anne olmak arasındaki yorucu yolda birçok kadın aile içindeki eşleriyle olan iletişimlerinde sorunlar yaşamaktadır. Bu anlamda prekarya evliliklerin incelenmesi ayrıca önem teşkil etmeye başlamıştır.

Prekarya Grupta Aile Yapıları ve Değişen Değerler

Sosyal kültürel yapının devamının sağlanması hem de kişisel ailevi değerlerin diğer kuşaklara aktarılması anlamında, aileler genel olarak sosyalleşmenin ve toplumsallaşmanın temeli olarak görülmektedir. Ekonomik yapı, sosyal yapı, değer, örf, adet ve geleneklerin aileler üzerinden aktarılmasına ilişkin yapılan tüm araştırmalar anne-baba-çocuk ilişkilerine ve büyük ebeveyn olarak tanımlanan anneanne, babaanne, dedelerin rolü üzerinde durmaktadır. Büyük ebeveyn olarak tanımlanan anneanne, babaanne ve dedelerin çocuğun bakım sürecinde yer alması durumunda çocuğun kültürel değerleri öğrenme sürecinde bu kişilerde yer almaktadır. Büyük ebeveynlerin çocukları etkileme açısından kültürel normatif bir güce sahip oldukları görülmektedir (Güveli, 2019: 92).

Toplumsal değişim içinde değerler, adetler, gelenekler kuşaktan kuşağa aktarılan sözlü bir kültürü temsil etmektedir. Bu anlamda özellikle modern eğitim anlayışıyla eğitim alan kitle çocuklarını bu modern eğitim bakış açısıyla eğitmek ve yetiştirmek istemektedir. Ancak bu süreçte öz değerlerin ve kültürel değerlerin öğretimi eksik kalabilmektedir. Bu anlamda büyük ebeveyn olarak tabir edilen anneanne, babaanne ve dedelerin varlığı çocukların modernleşme ve geçmiş köklere ait değer ve yargıları öğrenmesi arasında bir köprü niteliği taşımaktadır. Bu anlamda hayatının belli bir döneminde anne babası prekarya olarak çalışan kesimin çocuğunun, okul öncesi dönemde büyük ebeveynleri tarafından bakılmasının, çocuğa kültürel değerlerin öğretilmesi bağlamında faydalı olduğu görülmektedir. Özellikle toplumsal anlamda aile değerleri ile büyüyen, kalabalık ailelerde yetişmiş mutlu çocukların kendi ülkelerinde yaşamayı tercih etme oranları, göç edenlerden çok daha yüksektir (Güveli, 2019: 92-93).

Aile içi iletişim

Aile kurduktan sonraki süreçte çocuklarıyla olan iletişim süreçlerini de aktif ve düzgün bir şekilde yürütmeleri de önemlidir. Aile içi iletişim düzeylerinin çocuğun sağlıklı gelişim sürecinde de etkisi bulunmaktadır. Çocuk aile ile birlikte büyümektedir. Ailenin çocuğa ayırdığı zamanı anne, baba ilişkilerinin düzgün olması, ailenin çocuğa rol model olması gibi konular çocuğun gelecekteki kimlik ve kişilik oluşmasında, kendi kuracağı ailedeki davranışlarına da etki etmektedir. Ailedeki ebeveynlerin birlik olarak çocuğun pedagojik ve psikolojik gelişimini takip etmesi ve ortak kararlar alması aile içi iletişim sürecinde çok önemlidir (Cheung, vd. 2019: 421).

Günümüzde prekarya olarak çalışan kitle, anne baba olduğunda da bazı süreçlerde sıkıntılar yaşamaktadırlar. Batı kültürünün içine yerleşmiş olan sosyolojik ve ideolojik senaryolardan dolayı erkekler ve kadınlar annelik babalık kurumlarına kademeli bir geçiş yaşarlar (Jensen, 2019: 386). Aile içi iletişim süreçlerinde anne ve babalık temsilleri önemlidir. Uyumlu ailelerde aile içi iletişim sıcak ve düzenlidir. Aile için de sıkıntı olduğu durumda sıcak ve yapıcı ortam yok olmaktadır (Xia, vd. 2019: 2).

Aile içi iletişimin temeli uyuma dayanmaktadır. İletişim kurmak ailenin devamı için temel ögedir. Diğer bir ifade ile aile ilişkilerinde çatışmanın çözülmesi için iletişim gerekmektedir. Giddens demokrasinin aile içinde başladığını söylemektedir. Aile çocukların yetiştirilmesinden sorumlu akrabalar grubu olarak görülmektedir. Ortak sembollerin belirlendiği ve kurulduğu ortak paylaşım alanları ailelerin temel iletişim çevrelerini oluşturmaktadır. Aileler ortak semboller aracılığıyla birbirleriyle iletişim kurmaktadır (Görgün Baran, 2004: 31).

Aile toplumsal bir gruptur ve bu toplumsal grup doğal olarak oluşan bir gruptur. Anne, baba ve çocuktan oluşan bu grup çekirdek aile olabileceği gibi büyükanne, büyükbabaların ve teyze, amca, dayı gibi ikincil akrabalarında içine girebileceği geniş bir aile halinde de olabilmektedir. Ailelere uygulanan bazı farklı uygulamalar da görülmektedir. Ancak bu uygulamaların sonucunda aile kurumu daha da güçlenmiştir. Özellikle buna örnek olarak Sovyetlerdeki Kolhoz ve Çin Halk Cumhuriyeti'nde yaşanan Komün deneyimleri gösterilebilir. Uygulamalar kapsamında çocuklar aileleriyle yaşamak yerine yetiştirme yurduna gönderilmiştir. İkisinde de uygulama sonucunda deneyim başarısızlıkla sonuçlanmış ve aile düzenine geri dönmüştür (Karaça, 2014: 137-138). Aile her zaman önemli olmuştur toplumsal yapılarda. Ailenin tekrardan planlanmasını yapmak isteyen komün yaklaşımlar sonuçta başarısız olmuştur.

Araştırma

Araştırma çalışması kapsamında iki fazlı bir araştırma yöntemi uygulanmıştır. Amaç iki fazlı araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin ikisini de kullanarak çıkan bulguları birbiriyle karşılaştırmaktır.

İlk fazda araştırma kapsamında 6 katılımcıyla birebir mülakat tekniğiyle derinlemesine görüşme yapılmıştır. Katılımcı kitlenin 25-35 yaş arası beyaz yaka çalışan olması koşulu aranmıştır. Araştırmanın örneklem evrenini beyaz yaka çalışanlar oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında sorulan sorular her iki araştırmada da aynı sorulardan oluşmuştur. Ancak derinlemesine görüşmede anket soruları kısaltılıp derinleştirilerek açık uçlu hale getirilerek sorulmuştur.

İstatistik analizi yapılabilmesi için anket uygulamasında beşli likert ölçeğe uygun hale getirilerek sorulmuştur. Araştırma bulguları içerik analiziyle değerlendirilmiştir.

İstatistiksel analizler belli bir konu da geniş bir kitlenin genellemesini yapabilmek için önem taşımaktadır. Nicel veri toplama yöntemlerinden biri olan anket uygulamasının SPSS analiz programı kullanılarak analiz edilmesi araştırmada planlanmıştır. Türkiye’de yaşayan 25-35 yaş prekarya – beyaz yaka olarak çalışan 250 kişiyle yapılan anket uygulaması sonuçları istatistiksel olarak verilmiştir.

İki fazlı araştırma bulguları birbirleriyle sonuç kısmında karşılaştırmalı olarak verilmektedir.

Araştırma kapsamında “Küreselleşmenin Etkilerinin Türk Beyaz Yaka Prekarya Grubunda Beyin Göçüne Neden Olduğu” hipotezi kanıtlanmaya çalışılmıştır.

Aşağıda Likert ölçeğe göre derecelendirilmiş anket sorularını kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum şeklinde belirtilen 5 dereceli likert ölçeğe göre cevaplayınız.

Demografik özellikler: Yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalıştığı sektör

1. Beyin göçünün toplumsal değişimle ilgisi vardır.
2. Beyin göçü daha çok beyaz yaka olarak çalışan grupta görülmektedir.
3. Türkiye’de beyin göçünün nedenlerinden biri iş yerindeki krizlerdir.
4. Kriz ortamı kişilerin iş yaşamındaki motivasyonunu düşürmektedir.
5. Çevremde ve tanıdıklarım arasında çok fazla beyin göçüne rastlıyorum.
6. Önümüzdeki zamanlarda Türkiye yerine başka bir ülkede yaşamayı düşünüyorum.
7. Aile bağlarım kuvvetli değildir.
8. Annem, babam, kardeş ve akrabalarım ile iletişimim iyi değildir.
9. Çalıştığım işten memnunum.
10. Çalıştığım ortamda arkadaşlarımla iletişimim iyidir.
11. Küreselleşmenin toplumsal yozlaşmaya neden olduğunu düşünmüyorum.
12. Yabancı marka ürünlerin çocukluktan itibaren kullanımının ülke ekonomisini tehdit ettiğini düşünüyorum.
13. Yabancı marka ürünlerin çocukluktan itibaren kullanımının daha sonraki dönemde ülkeyi terk etme ve beyin göçüne neden olacağını düşünüyorum.
14. Aşırı teknoloji kullanımına maruz kalmak insanları doğal iletişim ortamlarından uzaklaştırır.
15. Aşırı teknoloji kullanımı insanları yalnızlaştırır.
16. Beyaz yaka bir çalışan olarak çok uzun zamanımı bilgisayar başında geçiriyorum.

Anket Araştırmasının Spss Programından Alınan Frekans Tabloları

Tablo 1

Cinsiyet					
		Frekans	Yüzde	Yüzdelerik Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	Erkek	153	46,4	60,2	60,2
	Kadın	100	30,3	39,4	99,6
	Toplam	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Araştırmaya katılanlar 153 erkek ve 100 kadından oluşmaktadır.

Tablo 2

Yaş					
		Frekans	Yüzde	Yüzdelerik Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	25-30	105	31,8	41,3	41,3
	30-35	145	43,9	57,1	98,4
	Toplam	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Araştırmaya katılanlar 25-30 yaş arası 105 kişi, 30-35 yaş arası 145 kişiden oluşmaktadır.

Tablo 3

Sektör					
		Frekans	Yüzde	Yüzdelerik Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	Özel sektör	109	33,0	42,9	42,9
	Kamu sektörü	95	28,8	37,4	80,3
	Serbest	50	15,2	19,7	100,0
	Toplam	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Araştırmaya katılanlardan 109 kişi özel sektör çalışanı, 95 kişi kamu sektörü çalışanıdır.

Tablo 4

Beyin Göçünün Toplumsal Değişimle İlgisi					
		Frekans	Yüzde	Yüzdelerik Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	Kesinlikle Katılıyorum	199	60,3	78,3	78,3
	Katılıyorum	42	12,7	16,5	94,9
	Kararsızım	11	3,3	4,3	99,2
	Katılmıyorum	1	,3	,4	99,6
	Kesinlikle Katılmıyorum	1	,3	,4	100,0
	Toplam	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Beyin göçünün toplumsal değişimle ilgisi olduğunu belirten kişi sayısı 241 kişidir.

Tablo 5

Beyin Göçü Daha Çok Beyaz Yakalarda Görülür					
		Frekans	Yüzde	Yüzelik Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	Kesinlikle Katılıyorum	192	58,2	75,6	75,6
	Katılıyorum	46	13,9	18,1	93,7
	Kararsızım	15	4,5	5,9	99,6
	Kesinlikle Katılmıyorum	1	,3	,4	100,0
	Toplam	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Beyin göçünün daha çok beyaz yakalarda görüldüğü sorusuna katılanların sayısı 238 kişidir.

Tablo 6

Çevremde Ve Tanıdıklarım da Beyin Göçü Oranı Çok Yüksek					
		Frekans	Yüzde	Yüzelik Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	Kesinlikle Katılıyorum	200	60,6	78,7	78,7
	Katılıyorum	41	12,4	16,1	94,9
	Kararsızım	13	3,9	5,1	100,0
	Toplam	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Çevremde ve tanıdıklarım da beyin göçü oranı çok yüksek sorusuna kesinlikle katılıyorum cevabını verenler 200 kişidir.

Tablo 7

Gelecekte Türkiye Yerine Başka Bir Ülkede Yaşamayı Düşünüyorum					
		Frekans	Yüzde	Yüzelik Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	Kesinlikle Katılıyorum	205	62,1	80,7	80,7
	Katılıyorum	37	11,2	14,6	95,3
	Kararsızım	10	3,0	3,9	99,2
	Katılmıyorum	2	,6	,8	100,0
	Toplam	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Gelecekte Türkiye yerine başka bir ülkede yaşamayı düşünüyorum sorusuna kesinlikle katılıyorum cevabını veren kişi sayısı 205 kişidir.

Tablo 8

Önümüzdeki Günlerde Türkiye Yerine Başka Ülkede Yaşarım					
		Frekans	Yüzde	Yüzdelerik Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	Kesinlikle Katılıyorum	191	57,9	75,2	75,2
	Katılıyorum	42	12,7	16,5	91,7
	Kararsızım	17	5,2	6,7	98,4
	Katılmıyorum	3	,9	1,2	99,6
	Kesinlikle Katılmıyorum	1	,3	,4	100,0
	Toplam	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Önümüzdeki günlerde Türkiye yerine başka ülkede yaşarım sorusuna kesinlikle katılıyorum cevabını veren kişi sayısı 191 kişidir.

Tablo 9

Aile Bağlarım Kuvvetli Değildir					
		Frekans	Yüzde	Yüzdelerik Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	Kesinlikle Katılıyorum	1	,3	,4	,4
	Kararsızım	17	5,2	6,7	7,1
	Katılmıyorum	190	57,6	74,8	81,9
	Kesinlikle Katılmıyorum	46	13,9	18,1	100,0
	Toplam	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Aile bağlarım kuvvetli değildir sorusuna katılmıyorum cevabını veren kişi sayısı 190'dır.

Tablo 10

Annem Babam ve Akrabalarım İletişimim İyi Değildir					
		Frekans	Yüzde	Yüzdelerik Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	Kararsızım	9	2,7	3,5	3,5
	Katılmıyorum	201	60,9	79,1	82,7
	Kesinlikle Katılmıyorum	44	13,3	17,3	100,0
	Total	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Annem, babam, akrabalarım ile iletişimim iyidir sorusuna katılmıyorum cevabını veren kişi sayısı 201'dir.

Tablo 11

Çalıştığım Ortamda İş Arkadaşlarımla İletişimim İyidir					
		Frekans	Yüzde	Yüzdelerik Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	Kesinlikle Katılıyorum	194	58,8	76,4	76,4
	Katılıyorum	42	12,7	16,5	92,9
	Kararsızım	14	4,2	5,5	98,4
	Kesinlikle Katılmıyorum	4	1,2	1,6	100,0
	Toplam	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Çalıştığım ortamda iş arkadaşlarımla iletişimim iyidir sorusuna kesinlikle katılıyorum cevabı veren kişi sayısı 194'tür.

Tablo 12

Küreselleşme Toplumsal Yozlaşmaya Neden Olmaz					
		Frekans	Yüzde	Yüzdelerik Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	Katılıyorum	4	1,2	1,6	1,6
	Kararsızım	14	4,2	5,5	7,1
	Katılmıyorum	191	57,9	75,2	82,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	45	13,6	17,7	100,0
	Toplam	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Küreselleşme toplumsal yozlaşmaya neden olmaz sorusuna katılmıyorum cevabı veren kişi sayısı 191'dir.

Tablo 13

Çalıştığım İşten Memnunum					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Geçerlilik	Katılıyorum	1	,3	,4	,4
	Kararsızım	9	2,7	3,5	3,9
	Katılmıyorum	211	63,9	83,1	87,0
	Kesinlikle Katılmıyorum	33	10,0	13,0	100,0
	Toplam	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Çalıştığım işten memnunum sorusuna katılmıyorum cevabı veren kişi sayısı 211'dir.

Tablo 14

Yabancı Marka Ürünler Ülke Ekonomisini Tehdit Eder					
		Frekans	Yüzde	Yüzdelerik Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	Kesinlikle Katılıyorum	195	59,1	76,8	76,8
	Katılıyorum	46	13,9	18,1	94,9
	Kararsızım	12	3,6	4,7	99,6
	Kesinlikle Katılmıyorum	1	,3	,4	100,0
	Total	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Yabancı marka ürünler ülke ekonomisini tehdit eder sorusuna kesinlikle katılıyorum cevabı veren kişi sayısı 195'tir.

Tablo 15

Çocukluk Yabancı Marka Kullanımı Beyingöçü					
		Frekans	Yüzde	Yüzdelerik Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	Kesinlikle Katılıyorum	179	54,2	70,5	70,5
	Katılıyorum	51	15,5	20,1	90,6
	Kararsızım	22	6,7	8,7	99,2
	Katılmıyorum	1	,3	,4	99,6
	Kesinlikle Katılmıyorum	1	,3	,4	100,0
	Total	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Çocukluk döneminde yabancı marka ürünlerin aşırı kullanımı gelecekte beyin göçüne neden olabilir sorusuna kesinlikle katılıyorum cevabı veren kişi sayısı 179'dur.

Tablo 16

Teknoloji Bağımlısı Olmak İletişimi Bozar					
		Frekans	Yüzde	Yüzdelerik Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	Kesinlikle Katılıyorum	193	58,5	76,0	76,0
	Katılıyorum	47	14,2	18,5	94,5
	Kararsızım	14	4,2	5,5	100,0
	Total	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Teknoloji bağımlısı olmanın çevreyle iletişimi bozacağı sorusuna kesinlikle katılıyorum cevabı veren kişi sayısı 193'tür.

Tablo 17

Beyaz Yaka Çalışan Aşırı Bilgisayar Kullanımı		Frekans	Yüzde	Yüzdeler Değer	Kümülatif Değer
Geçerlilik	Kesinlikle Katılıyorum	189	57,3	74,4	74,4
	Katılıyorum	48	14,5	18,9	93,3
	Kararsızım	17	5,2	6,7	100,0
	Toplam	254	77,0	100,0	
Kayıp	Sistem	76	23,0		
Toplam		330	100,0		

Beyaz yaka çalışanların bilgisayar başında çok uzun zaman geçirdikleri sorusuna kesinlikle katılıyorum cevabını verenlerin sayısı 189'dur.

Araştırma çalışmasının bulgularına göre beyin göçünün nedenlerinden biri de küreselleşmedir. Araştırma çalışması göstermiştir ki küresel ekonominin ülke ekonomisi içinde aşırı marka kullanımı şeklinde yer alması ülke ekonomisinin yerel gelişmesini engellemektedir. Özellikle çocukluk döneminde aşırı yabancı marka kullanımının gelecek dönem ülke dışında yaşama isteğini teşvik ettiği yönünde bulgulara rastlanmaktadır.

Kendi kazandıkları maaşların gelir düzeylerinin üstünde ücretlere sahip yabancı sermaye ürünleri kişilerde bunlara ulaşamama durumu iş hayatlarındaki motivasyonu düşürmektedir. Küreselleşmenin toplumsal yozlaşmaya ve toplumdaki örf adet geleneklerde değişime neden olduğu görülmektedir. Kitleler aşırı yabancı ürüne maruz kaldıklarında kendi öz gelenek ve göreneklerini yitirmektedir. Kültürel değişim yiyecek, giyim gibi yabancı ürünlerin yerel ürünlerin yerine tercih edilmesi süreciyle ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda kendi ülkesinde küresel sermaye ürünlerine aşırı maruz kalan beyaz yaka kitle ve onların çocukları gelecekte beyin göçüne aralarında en çok rastlanacak grup olarak görülmektedir. Araştırmaya katılan 254 katılımcının kadın ve erkek karma bir gruptan oluştuğu görülmektedir.

Eğitim seviyelerinin lisans, yüksek lisans, doktora olarak değiştiği görülmektedir. Belirtilen kitle belli bir eğitim seviyesinin üzerindeki bir gruptan oluşmaktadır. Bu anlamda eğitim seviyesinin yüksek olduğu bir kitlenin beyin göçü ve küreselleşmeye bakışları incelenmeye ve bulgular incelenmeye çalışılmıştır.

Derinlemesine Gözlem Araştırması

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen sorular

1. Beyin göçünün toplumsal değişimle ilgisi vardır ve beyaz yakalarda yoğun olarak görülmektedir. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Çevrenizde başka bir ülkeye göç edenler var mı?
3. Çalıştığınız işten memnun musunuz?
4. Aile, akraba, arkadaşlarınızla ve iş arkadaşlarınızla iletişiminizi anlatır mısınız?
5. Küreselleşme toplumsal yozlaşma bağlantısı hakkında ne düşünüyorsunuz?
6. Çevrenizde ve tanıdıklarınız arasında çok fazla beyin göçüne rastlıyor musunuz?

7. Önümüzdeki zamanlarda Türkiye yerine başka bir ülkede yaşamayı düşünür müsünüz?
8. Yabancı marka ürünlerin çocukluktan itibaren kullanımının ülke ekonomisini tehdit ettiğini düşünüyor musunuz?
9. Yabancı marka ürünlerin çocukluktan itibaren kullanımının daha sonraki dönemde ülkeyi terk etme ve beyin göçüne neden olacağını düşünüyor musunuz?
10. Aşırı teknoloji kullanımına maruz kalmak insanları doğal iletişim ortamlarından uzaklaştırır mı?

1. Katılımcı – Otomotiv Sektörü çalışanı - 33 – erkek - evli

Gün geçtikçe hayatımızı devam ettirmekte zorlanıyoruz, tüketim alışkanlıklarının bizi değiştirdiğini ve etkilediğini düşünüyorum. Örneği markete gittiğimizde yabancı markalı ürünleri görünce hoşumuza gidip eşimle alıyoruz. Bu bizi mutlu hissettiriyor. Ne yazık ki Türk markası bir ürünü aldığımızda belki paketi belki sadece ismi bilemiyorum aynı mutluluğu vermiyor. Özellikle çikolatalar, içecekler de yabancı ürünleri alıyoruz. Her geçen gün akrabalarım arasından başka ülkeye göç edenler oluyor. Genellikle daha iyi bir yaşam koşulu için iş bularak gidiyorlar. Özellikle teknoloji sektöründe çalışan arkadaş ve akrabalarım bu türde bir değişikliği tercih ettiler. Aile ve akrabalarım ile iletişimim iyidir. Ancak çok fazla zaman ayırmıyorum. Yoğun iş hayatı da bunun bir nedeni tabii. İş yerinde arkadaşlarımla iletişimim iyidir. Ülkemi seviyorum ancak daha iyi bir fırsat karşına çıkarsa değerlendirmek isterim.

2. Katılımcı- Akademisyen – 35 – kadın

Beyin göçü son zamanlarda üzerinde durulan bir konu oldu, her geçen gün beyin göçü oranı artıyor malum. Bu durum bence ülkemizdeki ücretlerin diğer ülkelerden düşük olmasından kaynaklanıyor. Bir de biz de genel de bir yabancı hayranlığı Osmanlı'dan beri devam eden bir olgu olarak var sanırım. Avrupa hayranlığı ve Amerikan hayranlığı olarak kendini gösteriyordu 1990'larda. Şimdi arkadaşlarıma bakıyorum bu ara çok fazla Birleşik Arap Emirliklerine gidenler var. Dubai özellikle tercih edilen bir yer haline geldi. Ben ülkemden ayrılmayı düşünmüyorum. Ancak gelecek günlerde iyi bir teklif alırsam akademik kariyerim için düşünebilirim.

3. Katılımcı- Mühendis – 31 –erkek

Teknolojinin beyin göçüyle çok bağlantısı olduğunu düşünüyorum. Teknoloji hem her şeye çok kolay ulaşmamızı sağlıyor hem de daha çok bilgiye maruz kalmamıza neden oluyor. İnsan gördükçe daha çok şey almak, yapmak istiyor. Kendi yaşadığı ülkede bunlara sahip olmayınca bu gördüğü ve istediklerine sahip olabileceği bir ülke de bir hayat kurma tercihinde bulunuyor. Küreselleşme kavramı bence Türkiye'ye özellikle 1980'lerde çok yoğun olarak girdi. Yabancı ürünlerin satışının kolaylaşmasıyla Türk malı ürünler tercih edilmemeye başlandı. Öncelikle bunun önüne geçilmesi gerekiyor. Çocuklar sürekli yabancı ürünlere özeniyorlar. Arkadaşlarından görüp onların da olsun istiyorlar. Mesela kızım daha 5 yaşında yuvaya gidiyor, sürekli arkadaşlarında yabancı ülkelere gelen oyuncakları görüyor eve gelip bizden de istiyor. Baktığımız zaman aynı ürünün Türkiye'de üretilmiş muadili çok daha ucuzken yabancı marka olana sırf yurt dışından geldiği için üç dört katı para vermek gerekiyor.

Ailemle iletişimim genel olarak iyidir. Ancak çok aşırı bağlarımız var diyemeyeceğim.

Görüşmemiz çok zor oluyor. Çalışma şartlarından dolayı ve mesafeden dolayı sürekli görüşemiyoruz.

4. Katılımcı – Sigorta Sektörü Çalışanı – 34 – kadın

Sigorta sektörü çalışma saatleri olarak çok zor bir sektör, özellikle belli dönemlerde gece gündüz çalışmamız gerekiyor. Evime ve eşime çok az zaman ayırabiliyorum. Çok yoğun çalıştığım için çocuk sahibi olmaya fırsatım olmadı. Kriz ortamının iş hayatını etkileyeceğini ve motivasyonu düşüreceğini düşünüyorum. Ancak Türkiye’de bir kriz ortamı olduğunu düşünmüyorum. Beyin göçünün arttığı görüşündeyim. Ancak bunun temel nedeninin çalışma şartlarının ve ücretlerin başka ülkelerde ülkemizden daha yüksek olmasından kaynaklandığını düşünüyorum. Çevremde arkadaşlarımda çok fazla başka bir ülkeye göç eden var. Ben de eğer daha iyi bir hayat standardım olacağını bilsem hiç düşünmem giderdim. Aşırı teknoloji kullanmak kesinlikle insanları yalnızlaştırıyor ve uzun süre bilgisayar başında kaldıktan sonra bir zaman kimseyle konuşmak da istemiyorsunuz. Teknoloji aynı zamanda insanları yoruyor da. Özellikle ben Disney vb. ürünlerin ülkenin yerel oyuncak markalarına zarar verdiğini düşünüyorum. Yabancı oyuncakların fiyatları çok fahiş, oysaki aynı ürünlerin benzerleri Türk markalarıyla çok daha uyguna satılıyor. Annem ve babamla iletişimim iyidir ancak sürekli bir arada olamıyoruz. Onların da kendilerine ait bir hayatları var benimde. Açıkçası eşimi de sürekli benim aileme mahkum etmek istemediğimden ve sadece hafta sonları vaktimiz olduğundan dolayı aileme ve akrabalarıma çok fazla zaman ayıramıyorum.

5. Katılımcı – Gıda Mühendisi – 32 – erkek

Küreselleşmenin etkileri her yerde görülüyor. İnsanlar yabancı marka ürünlerin özellikle gıda sektöründe sağlıklı olduğunu düşünüyorlar. Özellikle belli bir kitle artık yabancı marka birçok kutu ürünü tercih edebiliyor. Özellikle çikolata, bisküvi, içecekler, makarnalar vb.. gibi yabancı ürünler çok fazla tercih ediliyor. Ayrıca bence bunda en büyük etki de yabancı ülkelerin özel günlerinin kutlanması. Örneğin yeni yılda inanılmaz derecede yabancı marka gıda ürünü satışı oluyor. İnsanlar özellikle yabancı marka çikolatalara inanılmaz paralar verip hediye alıyorlar birbirlerine. Bu bence küreselleşmenin ve insanların bu düzene adapte olmuş olmasının en büyük göstergesi. Bunu doğru bulmuyorum. Aile iletişimim çok iyidir. Ancak yoğun iş tempomdan her zaman onlara vakit ayıramıyorum. Yurt dışında yaşamak isterim ama tekrar ülkeme dönmek koşuluyla. Bir süre kalıp dönmek güzel bir deneyim olabilir. Teknoloji o kadar hayatımızın içindeki teknolojiye maruz kalmadığımız bir anımız bile olmuyor. Bundan dolayı insanlarla iletişim kurmak bile bazen zor gelebiliyor. Gün için de uzun süreler bilgisayar başında kaldığımda mesaim bittikten sonra kimseyle konuşmak istemiyorum.

6. Katılımcı- Medya Sektörü – 35 – erkek

Şimdiye kadar yurt dışında yaşamayı pek düşünmedim. Ancak böyle bir teklif alsam imkanları iyiye düşünürdüm büyük ihtimalle. Toplumun çok değiştiğini düşünüyorum. Köy şehir farkı kalmadı mesela artık nerde köy başlıyor şehir nerde bitiyor belli değil. Köy ve şehir de köylüler ve şehirlilerde birbirine girmiş durumda. Toplum batılılaşma yönünde bir değişim gösteriyor ancak bir yandan da yozlaşıp bizi biz yapan değerlerimizi de kaybediyoruz. Bizim gibi beyaz yaka çalışan genç kitlenin kendi için de bir kriz olduğunu düşünüyorum. Yaptıkları işlerden ve hayatlarından memnuniyetsizler. Bu memnuniyetsizliğin sebebi belki bilgisayar

başında sürekli aynı işi yaparak aşırı vakit geçirmek olabilir. Ailemle bağlarım çok kuvvetlidir bundan dolayı zaten ailemi bırakıp başka bir ülkeye gitmek istemem. Çalıştığım işten memnunum ancak bilgisayar başında sürekli aynı işi yapmak bazen gerçekten çok bunaltıcı olabiliyor. İş ortamım çok güzel herkesle iletişimim iyidir. Yabancı markaları çocukken kullanan kişilerin yabancı bir ülkeye karşı çocukluktan sempati kazanacağını düşünüyorum.

Derinlemesine mülakat bulgularının yorumlanması

Aile ve akrabalarıyla iletişiminin yüksek olduğunu ama yoğunluktan vakit ayıramadığını söyleyen katılımcı sayısı 4 kişidir.

Marka ürün kullanmanın kendilerini mutlu ettiğini belirten kişi sayısı 2 kişidir.

Katılımcıların hemen hepsi iyi bir teklif alırlarsa ülkeleri yerine başka bir ülkede çalışacaklarını söylemektedirler.

Bir katılımcı çocuklar üzerinden yaratılan küresel pazarın ve insanların çocuklarına yabancı pahalı marka ürünleri almakta zorlandıklarını belirtmiştir. Aynı ürünlerin Türk malı olanlarını tercih etmeyi önermiştir.

Bir katılımcı diğer ülkelerde yaşama şartlarının ve ücretlerin Türkiye'den çok daha iyi olmasından dolayı başka bir ülkede yaşamayı tercih etmek isteyeceğini belirtmiştir.

Bir katılımcı ülke kültürünün küresel ürünlerle yozlaştığını belirtmiştir. Bu duruma en büyük etkinin diğer ülkelerin özel günlerinin kutlanmasının sebep olduğunu belirtmiştir.

Genel olarak katılımcılar çocukluk döneminde çocukların yabancı ürünlere özendirilmesi ve yabancı marka ürünlerin (giyim, oyuncak ve gıda) kullanımının gelecek de çocuğun başka bir ülkede yaşama isteğine etki edeceğini belirtmişlerdir.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan iki fazlı araştırma bulguları karşılaştırıldığında sonuçlar birbiri ile uyumlu çıkmıştır. Beyaz yaka çalışan kitlesi genel olarak çalışma hayatından memnun olmadığını belirtmektedir. Başka bir ülkede yaşama isteği duymaktadır. Küreselleşmenin, yabancı sermaye ürünlerinin ülke için de yer alması ve bunları kullanan kitle daha çok yabancı bir ülkede yaşama isteği duymaktadır. Küreselleşme ülke ekonomilerini ve kişilerin çalışma hayatlarını etkileyen önemli bir faktördür. Gelecek de çok daha fazla ülkelerin hem kendi ürettikleri ürünlerin hem de öz değerlerinin tahrip olmasına neden olacağı görülmektedir. Kişilerin kullandıkları ürünler ve bu ürünlere kendi ülkelerinde kazandıkları ücretin yetmeyeceğini düşünmeleri başka bir ülkede yaşamayı tercih etmelerine neden olabilmektedir.

Çocukluk döneminde milli değerler, örf, adet gibi kavramların öğretilmemesi çocuğun gelecek hayatında doğduğu yetiştiği ülke yerine başka bir ülkede hayatını devam ettirmeye istemesine neden olacaktır. Özellikle araştırma çalışması göstermiştir ki prekarya çalışan grubunda büyük oranda yurt dışında yaşama arzusu mevcuttur. Bunu istemelerinin temel nedenini daha iyi yaşam koşullarına ve iş fırsatlarına kavuşmak olarak belirtmektedirler. Küreselleşmenin toplumsal yozlaşmaya neden olduğunu düşünmektedirler. Ancak yine de küreselleşmeye sebep olan ülkelere birinde çalışma konusunda heveslidirler. Küreselleşme çerçevesinde kültürel değişim gıda, giyim ve eğitim sektörü gibi birçok sektörle kitlelerin hayatına girmekte-

dir. Küreselleşmenin önüne geçildiği takdirde beyin göçünün de önüne geçilebilmesi mümkün görünmektedir.

KAYNAKÇA

- Akın, Özden vd. (2019). "İş-Aile ve Aile-İş Çatışması, İş, Aile ve Hayat Tatmininin İşten Ayrılma Niyeti Üzerine Etkisi: Karşılıklı ve Demografik Değişkenli Etkileşimler". *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi* 5: 325-347.
- Aykaç, Burhan, (2001). Kamu Yönetiminde Kriz ve Yönetimi, G.Ü.İ.İ.B.F.F. Dergisi, 2, 122-133.
- Bayer, Ali (2013). "Değişen Toplumsal Yapı da Aile". *Şirnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/8: 101-129.
- Cheung, Sum Kwing vd. (2019). "Hong Kong Pre-service Early Childhood Teachers' Attitudes Towards Parental Involvement and the Role of Their Family Relationship Quality". *Journal of Education for Teaching International Research and Pedagogy* 45/4: 417-433.
- Chunkai, Li vd. (2019). "Intergenerational Relationship, Family Social Support, and Depression Among Chinese Elderly: A Structural Equation Modeling Analysis". *Journal of Affective Disorders* 248: 73-80.
- Compton, John vd. (2019). "Family Communication Patterns, Inoculation Theory, and Adolescent Substance-Abuse Prevention: Harnessing Post-Inoculation Talk and Family Communication Environments to Spread Positive Influence". *Journal of Family Theory Review* 11: 277 -288.
- Çabuklu, Yaşar (2010). *Postmodern Toplumdan Kesitler*. İstanbul: Paloma Yayıncılık.
- Demirtaş, Hasan, (2000). Kriz Yönetimi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 23, 353-373.
- Görgün Baran, Aylin (2004). "Türkiye'de Aile İçi İletişim ve İlişkiler Üzerine Bir Model Denemesi" *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları* 1: 31-41.
- Güveli, Ayşe (2019). "2.000 Aile Araştırması: Bazı Sonuçlar ve Gelecek Araştırmalar için Potansiyeli". *Journal of Economy Culture and Society* 60: 87-104.
- Jensen, Todd M. (2019). "A Typology of Interactional Patterns Between Youth and Their Stepfathers: Associations with Family Relationship Quality and Youth Well-Being". *Family Process* 58/2: 384-403.
- Karaca, Nuray (2014). "Türkiye'de Değişen Aile Yapısı: Ilıca Şeker Fabrikası Örneği". *CIU Cyprus International University* 20/9: 137-150.
- Koerner, Ascan vd. (2014). "An Introduction to the Special Issue on Family Communication Patterns Theory" *Journal of Family Communication* 14: 1-15.
- Hesse, Colin vd. (2017) "Reconceptualizing the Role of Conformity Behaviors in Family Communication Patterns Theory" *Journal of Family Communication* 17/4: 319-337.
- Özkurt, Cem (2018). "Yeni Krizler Çağı, Çalışmanın İflası ve Prekarya". *Bayburt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dergisi* 2: 111-122.

- Thorson, Alison R. vd. (2014). "Buy Now, Pay Later: Family Communication Patterns Theory, Parental Financial Support, and Emerging Adults' Openness about Credit Card Behaviors". *Journal Family Communication* 14/1: 53-71.
- Turhan, Özge (2019). "Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu ile Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişki" *Çalışma Ekonomisi Dergisi* 2: 129-145.
- Turhan, Özge, (2019). Duygusal Emeğin Örgütsel Vatandaşlık Üzerindeki Etkisinde Örgütsel Yaşamda Yalnızlığın Aracı Rolü: Bir Araştırma, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Xia, Mengya (2019). "Exploring Triadic Family Relationship Profiles and Their Implications for Adolescents' Early Substance Initiation". *Prevention Science* 1-11.
- Yıldırım Özmutlu, Saniye (2017). "Kadın Liderlik Yaklaşımı: Teknolojik Değişim ve Çevresel Değişkenler Bağlamında Yönetim Kararları Üzerindeki Etkisine Yönelik Bir Araştırma". *Van YYÜ İİBF Dergisi* 2/4: 107-134.